3.6 การจัดการผึ้งนางพญา

ผึ้งนางพญาที่ดีเป็นหัวใจการเลี้ยงผึ้ง ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- วางไข่สม่ำเสมอทั้งคอน
- ผลิตผึ้งงานมีคุณภาพ
- เป็นนางพญาที่แข็งแรง

นางพญาผึ้งโพรงมีความสามารถในการควบคุมและผลิตผึ้งงานได้มีประสิทธิภาพให้สังเกตว่าถ้าพบว่าการวางไข่ลดลงมาก หรือนางพญาพิการ ควรทำการเปลี่ยนนางพญา อาจจะใช้หลอดนางพญาภายในรัง หรือใช้หลอดนางพญาจากรังผึ้งที่ดีมาเปลี่ยน

การเปลี่ยนนางพญาโดยใช้ Queen cell (หลอดรวงผึ้งแม่รัง)

ภายในรังเมื่อพบว่า ผึ้งนางพญาไข่ลดลงประชากรในรังน้อยลง และผึ้งงานไม่สร้างรวงรังทั้งที่มีอาหารสมบูรณ์ ในช่วงที่ภายในรังมีหลอดนางพญา ผู้เลี้ยงควรคัดเลือกหลอดนางพญาที่สมบูรณ์ไว้ประมาณ 2-3 หลอด และในช่วงที่หลอดนางพญาที่เก็บไว้ใกล้จะแตกออกเป็นตัวเต็มวัย ให้ฆ่านางพญาตัวเดิมตัวใหม่ที่ออกมาจะไม่ต้องต่อสู้กัน คัดเลือกเหลือนางพญาเพียงตัวเดียว หลังจากนั้นผสมพันธุ์เองตามธรรมชาติและเป็นนางพญาตัวใหม่

การเปลี่ยนนางพญา โดยใช้หลอดนางพญาจากรังอื่นๆ คัดเลือกจากรังผึ้งที่ดี ลักษณะนางพญาที่ดี กล่าวคือ จะวางไข่สม่ำเสมอ ผลิตผึ้งงานมีคุณภาพ และเป็นนางพญาที่ดีแข็งแรง และไม่สร้างหลอดนางพญาบ่อย ๆ ผู้เลี้ยงต้องการเปลี่ยนนางพญาจากรังอื่น (นางพญาจากรังที่มีคุณภาพที่คัดเลือกไว้แล้ว) เอาหลอดนางพญามาเหน็บลงไปในคอนผึ้งที่ต้องการจะเปลี่ยนโดยใช้หัวแม่มือกดบริเวณรวงผึ้งที่น้ำหวานให้บุ๋มลงไป มีน้ำหวานไหลออกมาเล็กน้อยหลอดนางพญาที่เปลี่ยนควรมีอายุหลังจากปิดฝาประมาณ 6 วัน ทำด้วยความระมัดระวัง อย่าให้หลอดนางพญากระเทือน ใช้ปลายเล็บย้ำเบาๆ ให้ขอบของฐานหลอดติดกับไขผึ้งรอบ ๆ รอยบุ๋มที่ใช้นิ้วมือกดลงไปและต้องแน่ใจว่าผึ้งไม่ได้สร้างหลอดนางพญา หรือมีหลอดนางพญาไว้แล้ว ถ้าพบให้ทำลายเสียมิเช่นนั้นผึ้งรังใหม่จะไม่ยอมรับนางพญาที่นำไปใส่ให้ และควรตรวจดูทุกระยะว่าผึ้งยอมรับหรือไม่ ถ้าไม่ยอมรับควรใช้คอนผึ้งที่มีหลอดนางพญาอยู่แล้ว ยกมาใส่ในรังใหม่ในช่วงกลางคืน อย่าลืมว่า ก่อนใส่หลอดนางพญาเข้าไปในรังผึ้งที่ต้องการทำลายนางพญาตัวเก่าก่อน 1 วัน